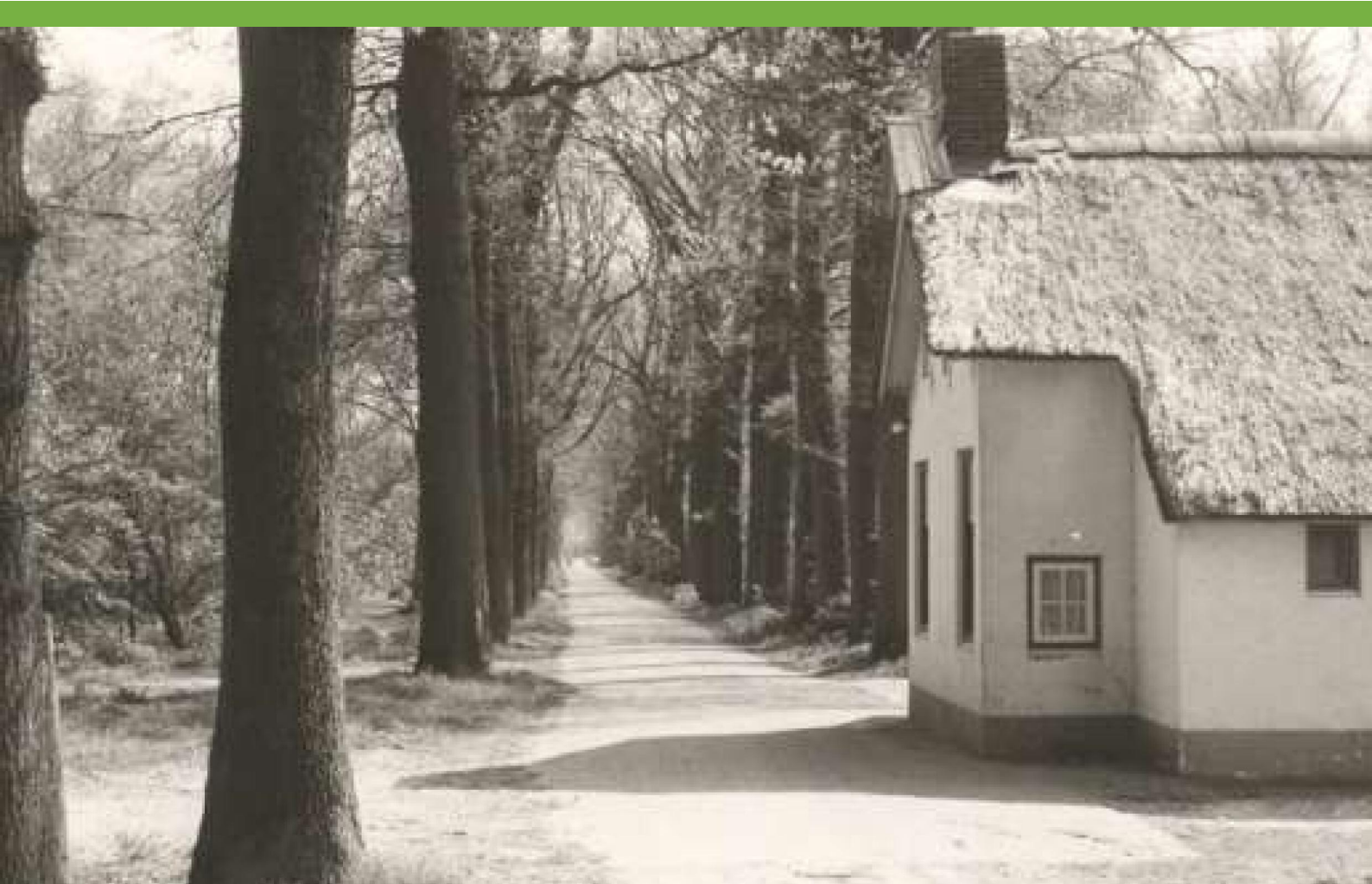

REESTDAL - GROEN & ROOD ERFGOED

LANDSCHAPSELEMENTEN IN 'HET REESTDAL'
ROUTE 7 km

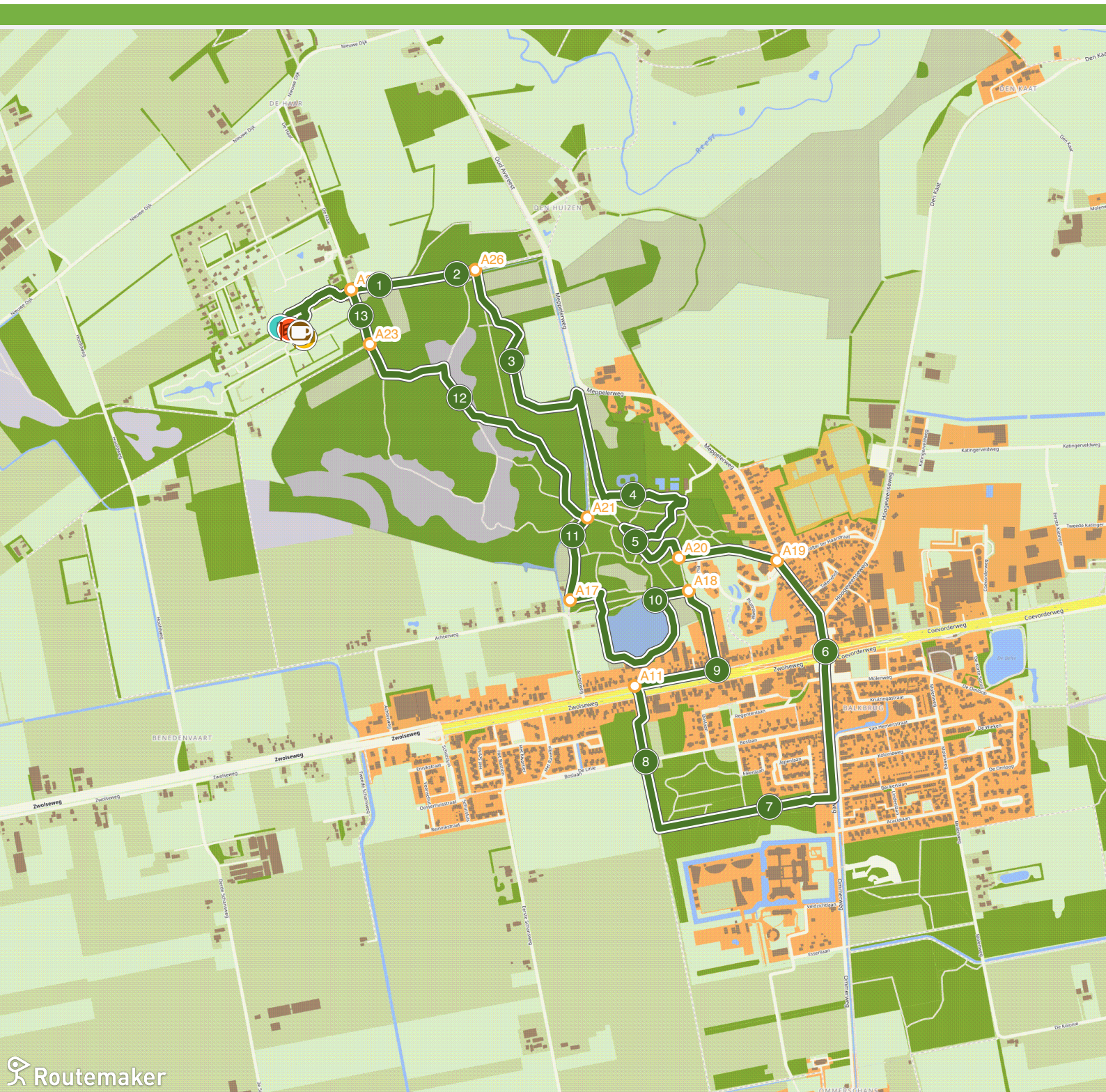

Een kennismaking met de natuurgebieden Haardennen, Heuvelenbosch (beheer Landschap Overijssel) en het beschermde dorpsgezicht Balkbrug. In de dorpskern is nog duidelijk de landschappelijk structuur van de oude kolonie (1818-1888) herkenbaar.

Routemaker Tineke Poortman in samenwerking met camping Si-Es-An. Routebeheer Landschap Overijssel.

Reestdal - groen & rood erfgoed

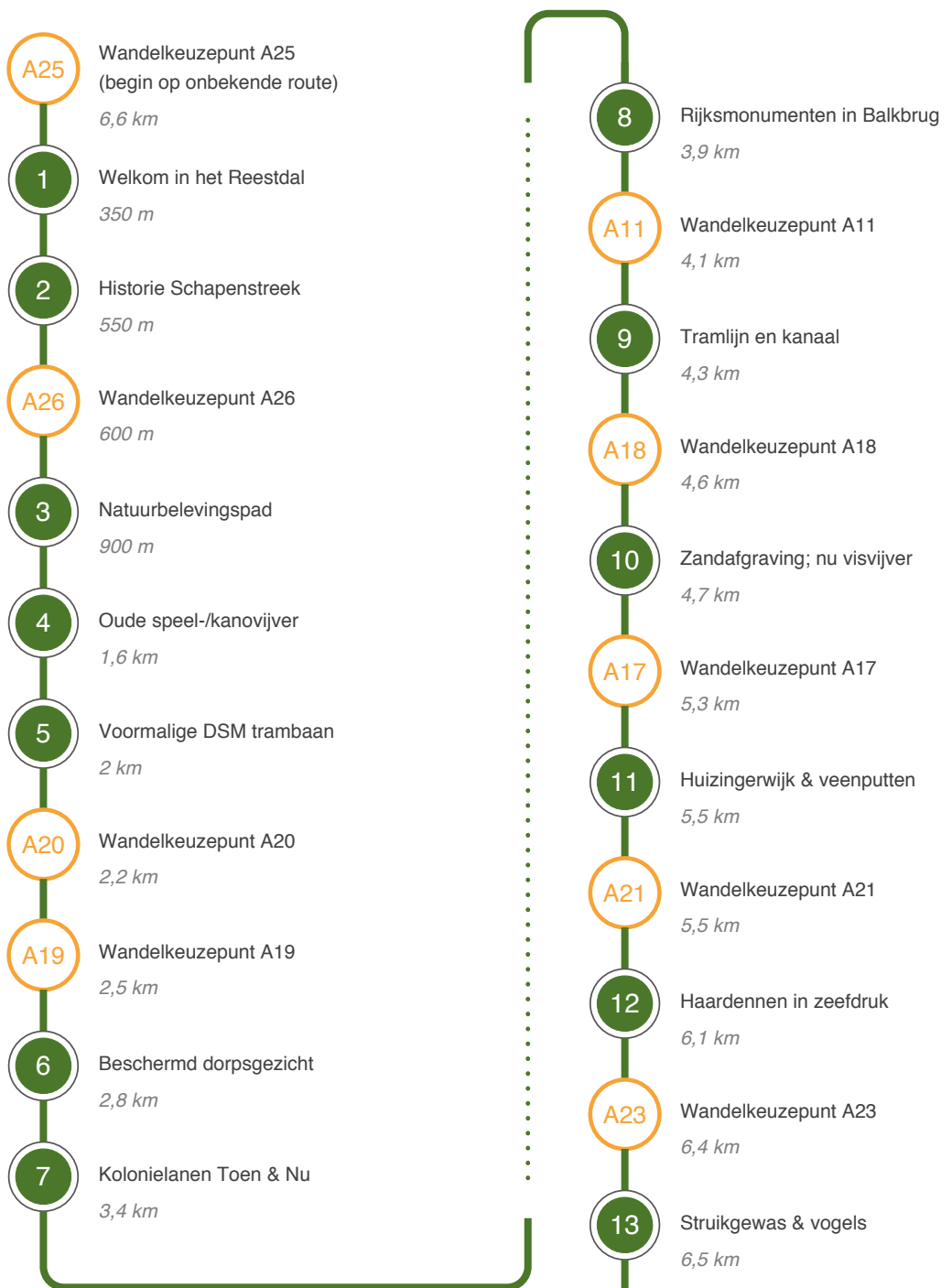
Landschapselementen in 'Het Reestdal'

Reestdal - groen & rood erfgoed

Hoe kom ik bij het startpunt?

Je start deze route bij de toegang tot de receptie en brasserie camping Si-Es-An, De Haar 7, 7707 PK Balkbrug. Correcte start: lees de POI 'Startpunt Reestdal (1 t/m 4)' op het campingterrein! Baasje, uw hond mag aangelijnd mee!

> ontdek meer op de volgende pagina

Vervolg route

Wandelkeuzepunt A25

6,6 km

Brasserie, camping, B&B Si-Es-An

20 m

Einde van de route

Reestdal - groen & rood erfgoed

7 km

1

Welkom in het Reestdal

Welkom in het Reestdal

'Het Reestdal' kent een grote variatie aan landschapselementen waaronder de natuurgebieden van Landschap Overijssel en Het Drentse Landschap. Je waant je op sommige plekken in een openluchttheater waar achter ieder doorkijkje iets moois valt te ontdekken in het coulissenlandschap.

<https://landschapoverijssel.nl/natuurgebieden> (Beheer Landschap Overijssel)

Natuurlijk openluchttheater

Afhankelijk door welk natuurgebied je loopt; stuifduinen waarop hoge naaldbomen, het gemengde (loof/naald)bos, heidevelden en glooiende essen. In het voorjaar een tapijt aan geel bloeiende hooilanden langs het sterk meanderende en voormalige hoogveenbeek en grensrivier de Reest.

<https://hetreestdal.nl/?p=10251> (De Reest, vaak bedreigd)

Streekeigen landschap

Streekeigen bomen en struiken zijn soorten die van nature of vanuit cultuurhistorisch perspectief in een gebied voorkomen. Doordat de soorten zich al eeuwenlang aan de omstandigheden hebben aangepast, zijn ze beter bestand tegen bijvoorbeeld vorstperiodes en ziektes. Klik op de link.

<https://landschapoverijssel.nl/erfgoed/streekeigen-bomen-en-struiken> (Groen erfgoed: bomen/struiken)

Historie Schapenstreek

Betekenis 'Schapenstreek'

Het brede zandpad was vroeger, komende vanaf buurtschap Den Huizen, een belangrijk verbindingspad voor de schaapsherder. Het gaat hier om een zogenaamde schapendrift of schapenstreek. Over dit pad dreef de schaapherder zijn kudde naar de heide Westerhuizingerveld.

Oude landwegen Avereest

De schapendrift was één van de vele oude landwegen in en rond Avereest en diende voornamelijk als verbinding tussen de boerderijen en gebruiksgonden. Dit zandpad laat nog iets van toen zien: aan weerszijden zie je nog gedeeltelijk de hoge aarden wal die de schapen op het rechte pad moest houden.

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Schaapherder>
(Hoeden van schapen (link))

3

Natuurbelevingspad

Natuurbelevingspad

Aan dit pad, na de winter weer vol varens en mossen, hangen her en der verspreid nestkastjes aan de bomen. Een initiatief van NWG de Reest in samenwerking met Landschap Overijssel. Aan de rand van het bos zijn soms reeën te spotten.

<http://www.nwgdereest.nl/~wp-nwg/> (Natuurwerkgroep de Reest)

4

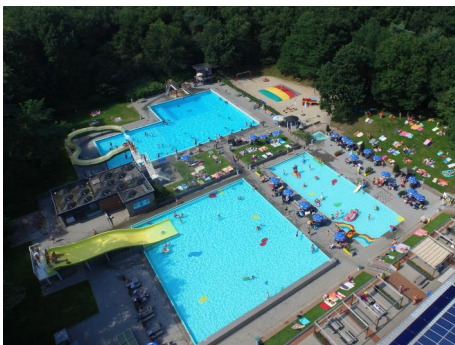
Oude speel-/kanovijver

Toen: speel-/kanovijver

Het Heuveltjesbosbad in Balkbrug werd in 1937 aangelegd als speel-/kanovijver in de bosrijke omgeving genaamd Heuvelenbosch. Een prachtplek voor een recreatieplas, annex kanovijver. Kijk even naar rechts (achter het rasterwerk) de diepte in, dan zie je nog iets van de contouren van toen. Foto: HVA.

<https://www.hvavereest.nl/lezen-kijken/oude-j-aargangen/tweede-wereldoorlog/jeugherinneringen-vi/> (Jeugdherinneringen kanovijver)

Recreatieplas vanaf 1950

Het zwembad dat in de beginjaren 50 ontwikkelde zich als het Heuveltjesbosbad Balkbrug tot het prachtige, hedendaagse zwembad. In het jaar 2013-2015 werd het uitgeroepen als het mooiste zwembad van Nederland.

Voormalige DSM trambaan

Trambaan als natuurreservaat

Heuveltjesbosch / Haardennen: de woeste gronden, waar tussen het jaar 1885 tot 1947 een stoomtram tufte over de trambaan. Deze gronden (9 hectare) konden in de zomer van 1949 door Landschap Overijssel worden van Staatsbosbeheer. Dit was pas mogelijk na een akkoord van de Nederlandse Spoorwegen.

<https://www.hvavereest.nl/lezen-kijken/oude-jaargangen/tweede-wereldoorlog/met-de-stoomtram/> (Met de stoomtram naar...)

HVA archieffoto 10 mei 1939; met de laatste goederentram van Balkbrug naar Meppel.

Aankoop gronden

1949: De aankoop betreft niet alleen de ondergrond van de trambaan zelf, maar ook om bijna 9 hectare in het Heuveltjesbosch, een zandverstuivingscomplex tussen Balkbrug en grensrivier de Reest aan de rand van het ontgonnen veengebied. Het is een uniek natuurgebied met naaldbout op

de stuifduinen.

Maar het kent ook drassige veentjes waar lavendelheide groeit. De EDS, voorheen DSM, gebruikte het terrein als zandafgraving om de taluds van de trambanen te onderhouden. Hedendaags is het geliefd natuurgebied om haar veelzijdigheid; hoge stuifduinen, kleine heidevelden, naaldbomen, flora en fauna!

<https://www.bicamsoft.nl/~wp-nwg/?tag=de-veentjes> (Natuurwaarden van de veentjes)

Bron: boek 'In het hart van het Overijsselse Landschap' - een erfenis van de textielindustrie. Bladzijde 139-141. Lees meer (klik op de link) over de huidige natuurgebieden van Landschap Overijssel.

<https://landschapoverijssel.nl/natuurgebieden> (Natuurgebieden Balkbrug)

Beschermd dorpsgezicht

Balkbrug vanaf de 19e eeuw

Vroeger was dit gebied een onafzienbare vlakte met heide en in de lagere delen veenplassen. Voor de turfwinning werden in de 19e eeuw 'wijken' gegraven om het veen te ontwateren en gestoken turf af te voeren. Er ontstond bebouwing langs kanaal De Dedemsvaart in de voormalige gemeente Avereest.

Eén van de drie belangrijke wegen die van het zuiden naar het noorden van ons land liep, moest vanwege de aanleg van kanaal De Dedemsvaart van een brug voorzien worden. Deze brug kreeg een speciale functie, namelijk een beweegbare balk; 'de balkbrug'. Zo komt het dorp aan zijn historische naam.

Meer weten,, klik op de link.

<http://www.bonmama.nl/> (Voormalige gemeente Avereest)

Balkbrug, gezichtsbepalend

Waarden beschermd dorpsgezicht: op 24 november 2011 is een gebied aan de zuidkant van Balkbrug aangewezen als beschermd dorpsgezicht. Het beschermde gebied omvat het centrale, meest gave deel van de negentiende eeuwse, orthogonale veenontginningen in Ommerschans van de Maatschappij van Weldadigheid.

https://digitaleplannen.hardenberg.nl/NL.IMRO.0160.0000BP00006-VG01/t_NL.IMRO.0160.0000BP00006-VG01_4.2.html (Waarden 'Beschermd Balkbrug')

Verbinding met de Ommerschans

Komende vanaf de brug, in het vroegere hart van Balkbrug, ging men over Ommerweg richting buurtschap Ommerschans, Witharen naar Ommen. Op de foto: één van de vele 'wijken' die een verbinding had met het Kanaal 'De Dedemsvaart'. Er rest nu nog een gedeelte in het beschermd dorpsgezicht Balkbrug.

Maak een tijdreis van 200 jaar

Klik op de link '200 jaar topografie' en maak een tijdreis van 200 jaar door de Nederlandse kaart en de omgeving van de voormalige gemeente Avereest. Hedendaags, vanaf het jaar 2001, gemeente Hardenberg.

<https://www.topotijdreis.nl/> (200 jaar topografie)

Maatschappij van Weldadigheid

Vanaf 1848 werd het graan gemalen door molen 'De Star' in Balkbrug, waarvoor Jan ten Kate een overeenkomst had getekend met de Maatschappij van Weldadigheid. Er werd grond afgestaan om doormiddel van een te graven kanaal vanaf de Ommerschans verbinding (zijkanaal) te maken met De Dedemsvaart.

<https://www.kolonienvanweldadigheid.eu/bezoek/de-ommerschans> (Geschiedenis komt tot leven...)

Kunstwerk symboliseert kanaal

Kunstwerk Balkbrug (Vechtdalverbinding) 2021: De drukke N377 kruist Balkbrug in het hart. Dit ontwerp voorziet in een onderdoorgang voor het snelverkeer zodat de twee helften van het dorp weer beter met elkaar in verbinding komen. Het ontwerp (A&E architecten) symboliseert het voormalige kanaal.

<https://www.ae-architecten.nl/onderdoorgang-balkbrug.html> (Lees meer)

Kolonielanden Toen & Nu

Kolonielanden Toen & Nu

De Koloniën van Weldadigheid (1818-1888) leverden een zeer typisch landschap op dat ruim tweehonderd jaar na hun ontstaan nog altijd herkenbaar is. Zo ook in het beschermde dorpsgezicht Balkbrug met haar kenmerkende rechte bomenlanen, wijken, huizen en gebouwen!

Deze 'groene' en 'rode' monumenten is het resultaat van een doelgerichte ontginning door de mens. Zowel in Nederland (5 koloniën) als België (2 koloniën). In juli 2021 werd deze unieke waarde internationaal erkend en werden de Koloniën van Weldadigheid ingeschreven op de Unesco Werelderfgoedlijst.

<https://www.kolonienvanweldadigheid.eu/koloni%C3%ABn-werelderfgoed> (Koloniën

Werelderfgoed)

Rijksmonumenten in Balkbrug

Rijksmonumenten in Balkbrug

Boslaan 92 toont het laatste zogeheten Limiethuisje van kolonie Ommerschans, een Rijksmonument. Het werd bewoond door bewakers en hun gezinnen, die moesten voorkomen dat kolonisten konden ontsnappen. De Limiethuisjes stonden op strategische plekken (grens) in het 700 ha grote gebied.

<https://historischeprojecten.nl/geheugenvanhardenberg/oude-huisplaatsen/huisplaatsen-te-balkbrug/boslaan-92/> (Geheugen van Hardenberg (link))

Rijksmonument Boslaan/Ommerweg

Aan de Boslaan 13-35 en Ommerweg 7-17 en 10-28 staan nog een aantal zogeheten 'dienstwoningen'. Deze zijn rond 1910 ontworpen door gevangenisarchitect Metzelaar voor medewerkers van rijksopvoedingsgesticht Veldzicht. Klik op de link voor al de Rijksmonumenten in Balkbrug.

<https://rijksmonumenten.nl/monumenten/?provincie=overijssel&gemeente=hardenberg&woonplaats=balkbrug> (Rijksmonumenten in Balkbrug)

Dronkemanslaantje

Deze naam stamt uit de periode van de Maatschappij van Weldadigheid. Langs deze afgelegen weg gingen dronken kolonisten, na bezoek aan het café, terug naar de kolonie. Ondanks koloniegeld, alleen te gebruiken in de Ommerschans, lukte het sommigen toch om elders aan geld te komen voor drank.

<https://www.hvavereest.nl/lezen-kijken/oude-jaargangen/ommerschans/ommerschans-4/> (Dronkemanslaantje, lees meer)

9

Tramlijn en kanaal

Stoommonsters rond 1939

De aanleg van de tramlijn - Balkbrug / Meppel - verliep met de nodige strubbelingen. Enkele boeren stagneerden de plannen, met als gevolg dat de tramlijn ter plaatse moest worden omgeleid door de heidevelden van boeren in Oud-Avereest. Station Balkbrug was tevens postkantoor en café.

Kanaal 'De Dedemsvaart'

Kanaal 'De Dedemsvaart' was de levensader van Balkbrug. Door de aanleg van het 40 km lange kanaal 'De Dedemsvaart' tussen Hasselt en Ane ontstonden nieuwe nederzettingen aan het water. Zo ook het dorp Balkbrug met haar winkeltjes, scholen en monumentale panden van de wat rijkere mensen.

<https://www.hvavereest.nl/lezen-kijken/oude-jaargangen/geschiedenis/de-dedemsvaart-ee-n-verhaal-van-en-over-de-dedemsvaart-1999-3/> (Lees meer over het kanaal)

10

Zandafgraving; nu visvijver

Zandafgraving

Voor het dempen van het kanaal De Dedemsvaart, waarover nu de dubbele verkeersweg N377 ligt, werd in het jaar 1966 zand uit de huidige visvijver zand gehaald. Hedendaags een verpacht viswater genaamd 'De Bosvijver' van HSV en waar het goed toeven is op een bankje aan de waterkant.

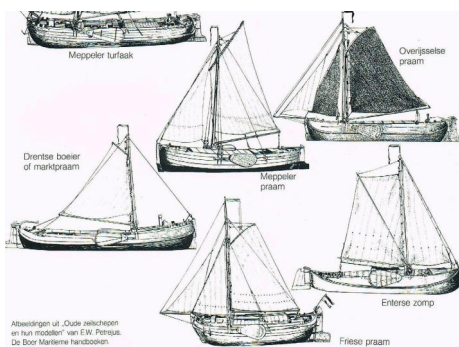
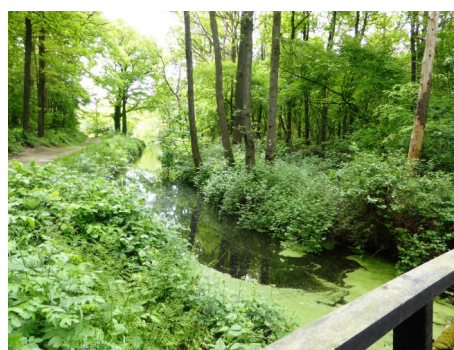
<https://hsvbalkbrug.mijnhengelsportvereniging.nl/de-viswateren/bosvijver.html> (HSV Ons Genoegen (link))

Huizingerwijk & veenputten

Historie Huizingerwijk

Kijkend naar de Huizingerwijk (foto) kun je moeilijk voorstellen dat er druk werd gevaren door boeren op een zogeheten 'zomp' tussen het buurtschap Den Huizen en het kanaal De Dedemsvaart. Foto: op één van deze 'zompen', een schip met weinig diepgang, kon de boer schapen en turf vervoeren.

Natuurwaarden veengaten

Voor de natuurwaarden van de veengaten & veenputten is goed onderhoud zeer belangrijk. Wanneer er veel zonlicht op de grond komt, kan er een mooi biotoop ontstaan voor planten en dieren. Misschien voelt de (heide-/groene) kikker zich hier dan ook wel thuis. NWG de Reest zet zich hiervoor in.

<http://www.nwgdereest.nl/~wp-nwg/>
(Natuurwerkgroep de Reest)

Haardennen in zeefdruk

Zeefdruk 'Haardennen'

Jan Jager zocht de afgelopen jaren naar manieren om het landschap vast te leggen. Jager deed ooit praktijkervaring op als zeefdrukker bij firma Bergslot in Dedemsvaart. Nu gebruikt hij de zeefdruk op kunstzinnige wijze en deelt hij zijn passie in het vrijwilligersteam bij Drukkerijmuseum Meppel.

<https://www.drukkerijmuseum-meppel.nl/> (Drukkerijmuseum Meppel)

Foto boven: dit is een van de favoriete plekken van Jan Jager. Heel beschut ligt het kleinschalige heideveld tussen de hoge dennen in het heuvelachtige natuurgebied. Misschien herken je de plek in zijn zeefdruk.

IJstijd

De geschiedenis van het natuurgebied Haardennen gaat ver terug tot in de voorlaatste ijstijd, zo'n 150.000 jaar geleden. Door het kruinende, smeltende ijs ontstonden hoogteverschillen en verschillende aardlagen, o.a. trilveen. Je kunt het nog voelen, als je springt.

<https://www.geo.vu.nl/~huik/ijstijd.html> (Lees meer over de ijstijd)

Het heuvelachtige (moerassige) landschap van nu is in beheer van Landschap Overijssel. Een van hun natuurterreinen met elk hun eigen verhaal. Klik op de link.

<https://landschapoverijssel.nl/natuurgebieden>
(Beheer Landschap Overijssel)

Struikgewas & vogels

Schuilplekken

De struiken, hier links en rechts van het pad, bieden een fijne leefomgeving aan allerlei vogelsoorten. In het struikgewas vinden ze volop voedsel, in de vorm van insecten en bessen, en ook vormen de struiken een beschutte schuilplek voor vogels. Benieuwd naar alle vogelsoorten? Open de link.

<https://hetreestdal.nl/?p=8520#:~:text=Vogels%20als%20rode%20wouw%2C%20tapuit,za!%20zich%20hier%20blijven%20ontwikkelen.> (Vogelparadijs in het Reestdal)

Geritsel en gekwetter

Als je even oplet, beweegt er van alles en hoor je gekwetter. Het zachte tikken van de roodborst en het winterkoninkje, het roepen van allerlei mezensoorten, de alarmroep van de merels. Soms zie je iets verderop groepjes vinken op de paden hun kostje bij elkaar scharrelen. Tip, zet het geluid hard.

Bij deze locatie hoort een audiofragment. Luister dit af via de website of de mobiele app.

Brasserie,camping,B&B Si-Es-An

Brasserie De Boerderij: voor koffie, thee, lunch of diner (streekproducten Reestdal) op het terrein van camping Si-Es-An in Balkbrug. Naast kamperen of het huren van een chalet is er ook een mogelijkheid tot B&B met hotelfunctie.

<http://www.brasserie-de-boerderij.nl/>
(Brasserie de Boerderij)

Routes Landschap Overijssel

Start je vanaf camping Si-Es-An met één van de (app) rondwandelingen of fietstochten van Landschap Overijssel? Verlaat dan het campingterrein en begin een route bij dit bord (foto) bij wandelkeuzepunt A25 aan De Haar 7.

<https://landschapoverijssel.nl/eropuit/routes>
(Routes Landschap Overijssel)

